

Nota

Programma van maatregelen na proefsleuven

LICHTERVELDE Leysafortstraat (prov. West-Vlaanderen)

Auteurs: Christof VANHOUTTE

Projectcode: 2018J17

- **Administratieve gegevens**

Projectcode:	2018J17
Naam erkende archeoloog:	Christof Vanhoutte
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00057
Locatiegegevens:	Lichtervelde Leysafortstraat
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 64301 en Y: 190789; X: 64522 en Y: 190962
Kadastergegevens:	Lichtervelde, Afdeling 1, Sectie D, perceelnummers 256N, 269C, 268A, 270G, 264A en 267C)
Topografische kaart:	zie plan op figuur 4 in verslag van resultaten bureauonderzoek
Begindatum onderzoek:	29/10/2018
Einddatum onderzoek:	31/10/2018
Relevante termen thesauri:	Proefsleuvenonderzoek, Middeleeuwen, Late middeleeuwen, Nieuwste Tijden.
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

- **Aanleiding vooronderzoek**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek 2017C328 (ID 4364)¹.

- **Resultaten vooronderzoek met ingreep in de bodem**

➔ zie het verslag van resultaten proefsleuven 2018J17.

- **Gemotiveerd advies**

➔ Volledigheid van het vooronderzoek

Het gebied dat zal ontwikkeld worden is ca. 21188m² groot (2,12ha) en bevindt zich ter hoogte van de Leysafortstraat en de Processieweg te Lichtervelde (West-Vlaanderen). Het plangebied is momenteel in gebruik als akkerland. De geplande werken bestaan uit het optrekken van nieuwbouwwoningen met nutvoorzieningen. In het midden van het terrein zal een wegenis aangelegd worden. Daarnaast worden twee groenzones, alsook parkeergelegenheden, een gracht en een groot waterbekken voorzien. Gezien de aard van de werken werd in de bureaustudie uitgegaan van een maximale verstoring van de ondergrond.

Op basis van de uitgevoerde bureaustudie kon de aanwezigheid van een archeologische site niet worden uitgesloten. Teneinde een antwoord te kunnen formuleren op de vooropgestelde vraagstelling van het bureauonderzoek werd overgegaan tot een proefsleuvenonderzoek,

¹ MEER INFO OP [HTTPS://LOKET.ONROENDERFGOED.BE/ARCHEOLOGIE/NOTAS/ARCHEOLOGIENOTAS/4364](https://LOKET.ONROENDERFGOED.BE/ARCHEOLOGIE/NOTAS/ARCHEOLOGIENOTAS/4364)).

waarbij het volledige plangebied werd geselecteerd voor vervolgonderzoek. Er werden 13 proefsleuven utigegraven met NW-ZO orientatie met als doel een beter inzicht te krijgen in de aard van de aangetroffen archeologische sporen. In totaal werd ca. 4604m² onderzocht door middel van sleuven, kijkvensters en lokale uitbreidingen van de totale 21666m². Dit komt neer op 21,25% van het terrein.

➔ De aanwezigheid van de archeologische site

Uit het proefsleuvenonderzoek is gebleken dat, zeker vanaf de middeleeuwse periode, archeologische resten bewaard zijn gebleven binnen het plangebied. Het gaat om onder meer een dicht netwerk aan grachten en greppels, alsook een grote depressie en enkele kuilen- en paalsporenclusters. Deze paalsporenclusters kunnen hoogstwaarschijnlijk worden toegeschreven aan één of meerdere gebouwstructuren per cluster. De imposante kuilen, met diameter tot 5,30m, dienen geïnterpreteerd te worden als ontginnings- of extractiekuilen gezien hun omvang en diepe uitgraving. De aanwezigheid van verbrande leem in de vulling van deze sporen duidt tevens in de richting van artisanale activiteit. Voor de Nieuwste Tijd gaat het om de fundering van een gebouwstructuur horende bij een noordelijk gelegen hoeve.

➔ Impactbepaling

De geplande werken zijn nefast voor het bodempatrimonium. Tijdens het archeologisch vooronderzoek werden sporen aangetroffen uit de middeleeuwse periode. Hieronder wordt het plan van aanpak, kostenraming en de voorgestelde maatregelen beschreven in functie van vervolgonderzoek.

➔ plan van aanpak

Na het proefsleuvenonderzoek wordt een zone voor verder onderzoek in de vorm van een archeologische opgraving geadviseerd. In totaal gaat het om een advieszone in het zuidelijke deel van het terrein waar een netwerk aan grachten en greppels, alsook talrijke (ontginnings)kuilen en paalsporen werden aangetroffen. Alle aangetroffen archeologische resten, met uitzondering van de muurresten en de subrecente perceelsgracht, worden voorlopig ruwweg gedateerd in de middeleeuwse periode. Dit kan vermoedelijk verfijnd worden naar de **late middeleeuwen**. In totaal wordt zo'n **9861m²** geselecteerd voor verder onderzoek(zie Figuur 1).

Gezien bij de afbakening van de advieszone gefocust werd op de kern van het hele verhaal, wordt **bijkomend maximaal 400m² geadviseerd**. Deze oppervlakte is door de archeoloog vrij te kiezen (waarvan minstens ½ van dient benut te worden) en geeft de archeoloog de kans tijdens het vervolgonderzoek uit te breiden waar nodig in het kader van de vooropgestelde onderzoeksvragen.

Figuur 1: Aanduiding van de advieszones voor vervolgonderzoek.

De geselecteerde zone wordt onderzocht aan de hand van een vlakdekkende opgraving. Idealiter wordt gewerkt met één groot opgravingsvlak per archeologische vindplaats om een goed ruimtelijk inzicht te behouden tijdens het terreinwerk. Men dient echter wel te vermijden dat het opgravingsvlak langdurig ongeregistreerd blijft en door extreme weersomstandigheden (vb. droogte of overvloedige regen) beschadigd wordt. Indien dit niet mogelijk is, wordt gewerkt in **stroken van minstens 15m breed.** De grond kan gestockeerd worden op de niet-geadviseerde delen van het projectgebied. Opgravingsvlakken kunnen enkel door zwaar materieel worden betreden eens deze zijn geregistreerd. Aangetroffen structuren worden in hun geheel opgegraven. Indien gewerkt wordt met werkputten en een structuur wordt deels in het vlak aangetroffen, dan dient er lokaal uitgebreid te worden in de volgende werkput om de structuur in zijn totaliteit te kunnen registreren. Couperen van sporen behorende tot één structuur kan pas na registratie van de volledige structuur. Dagelijks is een geüpdatet sporenplan beschikbaar. Alle graafwerken gebeuren onder begeleiding van minstens de veldwerkleider en gebeurt laagsgewijs tot op het archeologische niveau. Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Hierop worden geen afwijkingen voorzien. Staalname en conservatie dienen te gebeuren volgens de bepalingen zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk.

➔ Bepaling van de maatregelen

In totaal gaat het om een advieszone van zo'n 9861m². Gezien bij de afbakening van de advieszone gefocust werd op de kern van het hele verhaal, wordt bijkomend een 400m² geadviseerd. Deze door de archeoloog vrij te kiezen oppervlakte geeft de archeoloog de kans tijdens het vervolgonderzoek uit te breiden waar nodig in het kader van de vooropgestelde onderzoeksvragen.

In het geval van de omvangrijke ontginningskuilen dient per structuur minstens 1 volledig lengteprofiel uitgegraven en geregistreerd te worden tot op het moedermateriaal. Bij het plaatsen van de doorsnede op deze structuren worden, **indien archeologisch relevant, pollenstalen en stalen voor macroresten per archeologisch relevante sequentie** genomen in functie van landschapsreconstructie.

Voor de grachten en greppels wordt hun verloop in vlak dusdanig geregistreerd dat het netwerk in kaart gebracht worden. Hierbij is het van belang dat, indien aanwezig, de **verschillende fasen/chronologie** van deze grachten verder bestudeerd worden. Wat de

paalsporenclusters betreft, wordt nagegaan of deze kunnen gelinkt worden aan eventuele gebouwplattegronden. Indien het geval, worden deze in hun volledigheid in vlak vrijgelegd en geregistreerd, en daarna werden onderzocht in bewaringsdiepte.

Voor de depressie tot slot, wordt minstens de grens ervan vastgelegd (indien mogelijk). Hierbij wordt ook minstens één lengteprofiel (haaks op de orientatie van de sleuven) uitgegraven en geregistreerd. Indien het moedermateriaal niet wordt bereikt, wordt de uitgravingdiepte van de depressie verder geregisteerd door middel van boringen. Hierbij is het ook van belang dat, indien aanwezig, de verschillende fasen/chronologie van deze depressie verder bekeken worden.

Tijdens de archeologische opgraving dient minstens een antwoord geformuleerd te worden op onderstaande onderzoeksvragen:

- Kan er een chronologie herkend worden binnen de geadviseerde advieszone? In welke historische periode(s) kunnen de aangetroffen archeologische resten worden gedateerd?
- Hoe verhouden de verschillende grachten zich ten opzichte van elkaar? Hebben deze een afbakenende/afwaterende/defensieve/andere functie? Wat is de bewaringsdiepte van deze grachten? Kan een patroon herkend worden in het ganse netwerk? Kan er een fasering opgesteld worden op basis van het vondstenensemble en/of eventuele oversnijdingen?
- Wat zijn de afmetingen van de depressie ter hoogte van sleuf 10 tot 12? Wat is de bewaringsdiepte? Kunnen er verschillende fasen herkend worden in de opvullingspakketten? Wat was het nut en de functie van de depressie? Gaat het om een trage opvulling of werd deze vrij snel opgevuld?
- Hoe verhouden de verschillende kuilen zich ten opzichte van elkaar? Wat is de functie van deze kuilen? Wat is de bewaringsdiepte en de afmetingen van deze kuilen? Kan een patroon herkend worden tussen de kuilen onderling? Kan er een fasering opgesteld worden op basis van het vondstenensemble en/of eventuele oversnijdingen? Indien relevant, hoe zag het landschap eruit tijdens de gebruiksfase van deze kuilen?
- Kunnen de paalsporen gelinkt worden aan één (of meerdere) gebouwplattegrond(en)? Kan er een ruimtelijk verband herkend worden tussen deze eventuele bewoning en de (ontginnings)kuilen? Kunnen er verschillende fasen herkend worden? Wat is de datering van deze gebouwsporen? Kunnen deze gelinkt worden aan de aanwezige grachten en/of kuilen?

➔ Schatting totale duur en kostenraming

De minimale open te leggen oppervlakte zit op 9861m² met een door de archeoloog vrij te kiezen buffer van 400m² (met een minimum te benutten oppervlak van 200m²). Er wordt geschat dat een ervaren opgravingsploeg bestaande uit **3 archeologen** die constant op het terrein aanwezig zijn, het onderzoek kunnen afronden in **ca. 45 werkdagen**. De kostprijs van het archeologisch onderzoek (exclusief grondwerk, bemaling, werfinrichting en natuurwetenschappelijk onderzoek) wordt geschat op **60000€ voor veldwerk en 30000€ voor verwerking en rapportage**.

➔ Natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie

Voor de conservatie en natuurwetenschappelijk onderzoek worden volgende waarderingen en analyses aanbevolen:

Waarderingen:

- 12 VH splitsen en waarden macroresten
- 12 VH waardering pollenstalen
- 4 VH waardering hout
- 1 VH röntgenopnames metaal

Analyses:

- 12 VH ¹⁴C-dateringen AMS
- 12 VH analyse macroresten
- 12 VH analyse pollenstalen (minimaal 400 tellingen per staal)
- 3 VH dendrochronologie
- 1 VH fysisch antropologisch onderzoek

➔ Noodzakelijke competenties van de uitvoerders

De uitvoering van de opgraving ligt in handen van minstens:

- Eén veldwerkleider (vergunninghouder). Hij/zij:

- dient houder te zijn van een diploma zoals omschreven in het archeologiebesluit (artikel 12, 1°);
- beschikt over minstens 240 werkdagen opgravingservaring, aangetoond via CV, waarvan minstens 120 werkdagen op landelijke sites in de zandleemstreek en voldoende kennis hebben van zowel de middeleeuwse archeologie.
- Twee archeoloog-assistenten. Hij/zij;
 - dient houder te zijn van een diploma zoals omschreven in het archeologiebesluit (artikel 12, 1°);
 - beschikt over minstens 120 werkdagen opgravingservaring, aangetoond via CV
- Eén aardwetenschapper op afroep die minstens 1/5 van de duur van het veldwerk aanwezig is en de archeologisch opgraving begeleid tijdens de aanleg van het opgravingsvlak en de interpretatie van de bodemprofielen.

Voor de rapportage wordt minstens de veldwerkleider en een archeoloog-assistent ingezet onder toezicht van de erkende archeoloog.

➔ Deponering

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het onderzoek bewaard worden bij Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble definitief bewaard bij de bouwheer: Landegemstraat 10, 9031 Drongen. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).